

Чернівецький медичний коледж
Буковинського державного медичного університету
Кафедра медсестринства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник директора
з навчальної роботи

к.мед.н. Т.І.Бойчук
«18» 08 2019р.

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
**«Обстеження та оцінка стану здоров'я
ЛЮДИНИ»**

Курс – I

Спеціальність 223 Медсестринство

Галузь знань 22 Охорона здоров'я

Освітньо-професійна програма Сестринська справа

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

«Розглянуто»

Кафедра медсестринства

В.о. завідувача кафедри медсестринства

_____ к.мед.н. Новицька І.О.

Протокол № 2 від «27» серпня 2019 року

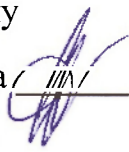
Чернівці 2019

Силабус дисципліни «Обстеження та оцінка стану здоров'я людини»
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Спеціальності 223 Медсестринство
Освітньо-професійної програми «Сестринська справа»
«27» серпня 2019 року – 25 с.

Розробники програми: к.мед.н. Кузик Ф.В., к.мед.н. Новицька І.О., Бедик
Н.М.

Силабус розглянуто на засіданні кафедри медсестринства

Протокол № 2 від «27» серпня 2019 року

В.о. завідувача кафедри медсестринства к.мед.н. Новицька І.О.

Ухвалено на засіданні Педагогічної ради

Чернівецького медичного коледжу БДМУ

Протокол № 1 від «28» серпня 2019 року.

Голова к.мед.н. Кузик Ф.В.

1. Загальні відомості

Відомості про викладачів навчальної дисципліни.

Назва дисципліни	Обстеження та оцінка стану здоров'я людини
Розробники навчальної програми	К.мед.н. Кузик Ф.В., к.мед.н. Новицька І.О., к.мед.н. Тащук І.В., Бедик Н.М., магістр медсестринства Рошка В.М., Калмикова Н.І.
Контактний телефон	(0372)53-22-14
E-mail:	https://www.Chern_medcollege@ukr.net
Сторінка дисципліни на сайті коледжу	https://www.medkol.cv.ua/sylabusy/ , http://medkol-moodle.net.ua/course/index.php?categoryid=23

2. Контактна інформація

Чернівецький медичний коледж БДМУ
Україна, 58001, м. Чернівці вул. Героїв Майдану, 60
Тел/факс: (0372)53-22-14
<https://www.medkol.cv.ua>
https://www.Chern_medcollege@ukr.net

3. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень, форма навчання	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 4 (1 кредит ECTS – 30 год.)	Галузь знань 22 Охорона здоров'я	Обов'язкова
Модулів – 1	Спеціальність 223 МЕДСЕСТРИНСТВО	Курс підготовки (курс) - 1
Змістових модулів – 2		Семестр - 1
Загальна кількість годин – 120 год.		Лекції - 34 год.
Кількість аудиторних годин – 100 год.	Ступінь вищої освіти бакалавр	Навчальна практика – 66 год.
Кількість годин самостійної роботи студента – 20 год.	Форма навчання: денна	Семінарські -
		Самостійна робота – 20 год.
		Індивідуальні завдання
		Вид контролю: Підсумковий модульний контроль

(1 кредит ECTS – 30 год.)

3. Політика навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Обстеження та оцінка стану здоров'я людини» є обов'язковою для студентів спеціальності 223 Медсестринство.

Студент зобов'язаний в повному обсязі оволодіти знаннями, вміннями, практичними навичками та компетентностями з дисципліни «Обстеження та оцінка стану здоров'я людини».

Політика щодо дотримання принципів академічної доброчесності здобувачів вищої освіти:

- самостійне виконання навчальних завдань поточного та підсумкового контролів без використання зовнішніх джерел інформації (наприклад, окрім випадків дозволених викладачем, підготовки практичних завдань під час заняття);

- списування під час контролю знань заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів);

- самостійне виконання індивідуальних завдань та коректне оформлення посилань на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей.

Політика щодо дотримання принципів та норм етики та деонтології здобувачами вищої освіти:

- дії у професійних і навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики та деонтології;

- дотримання правил внутрішнього розпорядку коледжу, бути толерантними, доброзичливими та виваженими у спілкуванні зі студентами та викладачами, пацієнтами, медичним персоналом закладів охорони здоров'я;

- усвідомлення значущості прикладів людської поведінки відповідно до норм академічної доброчесності та медичної етики.

Політика щодо відвідування занять здобувачами вищої освіти:

- присутність на всіх заняттях: навчальній практиці, підсумковому модульному контролі є обов'язковим з метою поточного та підсумкового оцінювання знань (окрім випадків за поважною причиною).

Політика дедлайну та відпрацювання здобувачами вищої освіти:

- відпрацювання пропущених занять відбувається згідно з графіком відпрацювання та консультацій (окрім випадків з поважної причини);

- відпрацювання пропущених занять з поважної причини відбувається улюбий час зручний для викладача у т. ч. згідно з графіком відпрацювання та консультацій;

- роботи, які здає студент з порушенням терміну без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від максимальної, наприклад тематична індивідуальна робота);

- перескладання підсумкового модулю з метою підвищення оцінки не допускається, окрім ситуацій передбачених Положенням про диплом державного зразка з відзнакою, чи невиконання програми дисципліни або неявки на підсумковий контроль з поважної причини.

4. Порядок відпрацювання пропущених занять

Згідно Положення про порядок відпрацювання студентами пропущених занять та незадовільних оцінок» при кредитно-трансферній системі організації освітнього процесу в Чернівецькому медичному коледжу БДМУ:

- Пропуск лекції є з поважної (хвороба, участь у заходах спортивно-масового та культурно-просвітницького характеру, відрядження на олімпіаду або наукову студентську конференцію) та без поважної причини. Засвоєння пропущеної теми лекції з поважної причини перевіряється під час складання підсумкового модульного контролю. Пропуск лекції без поважної причини відпрацьовується студентом через співбесіду, або презентацію пропущеної теми.

- Пропуск з навчальної практики, незалежно від причини пропуску, студент відпрацьовує викладачеві згідно з графіком консультацій та відпрацювання пропущених занять. Відпрацювання пропущених занять проводиться з відміткою на бланку дозволу. Дозвіл на відпрацювання пропущених занять з неповажних причин дійсний протягом календарного місяця.

- У випадку, коли студент не встигає відпрацювати пропущені з поважної причини заняття до початку підсумкового контролю, він відпрацьовує їх і допускається до підсумкового модульного контролю за спеціальним дозволом завідуючого відділення.

- При виникненні академічної заборгованості з будь-яких причин, 60% і більше від загальної кількості аудиторних годин з дисципліни або за семестр (студент отримав 70-119 балів), студент отримує незадовільну оцінку з можливістю повторного перескладання дисципліни.

- При виникненні академічної заборгованості з будь-яких причин, яка перевищує 65% від загальної кількості аудиторних годин з дисципліни або за семестр (студент отримав 1-69 балів), студент отримує незадовільну оцінку з обов'язковим повторним вивченням дисципліни.

5. Анотація до дисципліни

Дисципліна є базовою і відноситься до фахової підготовки здобувача вищої освіти спеціальності «Медсестринство». Вагове значення надається поглибленому вивченню обстеженню та оцінки стану здоров'я людини шляхом поєднання професійних знань, вмінь та навичок діагностики та моніторингу стану здоров'я, з метою забезпечення теоретичної та практичної підготовки бакалаврів за спеціальністю – сформувані цілісне уявлення про холистичну модель здоров'я, упорядкувати основні принципи класифікації методів, засобів та основних методик обстеження та оцінки стану органів та систем з метою інтегральної оцінки здоров'я.

6. Розподіл навчальних годин

Вид заняття / підсумкового контролю	Кількість годин
Лекції	34
Навчальна практика	66
Самостійна робота	20
Підсумковий модульний контроль	Модульний контроль
Всього годин/кредит ECTS	120/4

7. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни: надати здобувачам вищої освіти фундаментальну і логічно-послідовну систему знань практичної спрямованості щодо визначення та оцінки стану здоров'я людини, шляхом моніторингу та аналізу, дослідництва та критичного клінічного мислення у процесі застосування знань теоретичної, практичної та доказової медицини з метою ефективної медсестринської діяльності з організації роботи медичного працівника в системі закладів охорони здоров'я.

Основні завдання навчальної дисципліни спрямовані на досягнення результатів навчання:

- поглиблене вивчення теоретичних та прикладних засад діагностики та моніторингу стану здоров'я, що оглядово вивчались на попередніх курсах, достатніх для успішного виконання професійних обов'язків за обраною спеціальністю;

- удосконалення теоретичних знань ранньої діагностики захворювань з метою підвищення ефективності медичних послуг, а також використання методів, що ведуть до раціонального використання обмежених ресурсів;

- удосконалення та систематизація навиків із методології «доказового пошуку» застосування основних діагностичних методів відповідно до принципів доказової медицини, дослідження та аналіз діагностичних критеріїв оцінки стану пацієнта, функцій органів і систем при патології внутрішніх органів (у т. ч. у пацієнтів похилого віку чи з обмеженими можливостями);

- поглиблене вивчення факторів ризику чи розвитку клінічних проявів імовірних ускладнень, та побічної дії лікарських засобів пов'язаних з процедурами діагностичних досліджень;

- удосконалення навичок пошуку, аналізу, систематизації і викладення достовірної інформації щодо особливостей раціонального вибору і застосування загальних та спеціальних, клінічних та параклінічних методів обстеження пацієнта залежно від віку, стану, характеру захворювання і супутніх патологій.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані **компетенції**:

Інтегральна: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми під час професійної діяльності в галузі медсестринства та в освітньому процесі, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетенції:

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК 05. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності

ЗК 10. Здатність приймати обґрунтовані рішення

ЗК 11. Здатність працювати в команді

ЗК 12. Навички міжособистісної взаємодії

ЗК 13. Здатність діяти на основі етичних міркувань

Спеціальні (фахові, предметні) компетенції:

СК 1. Здатність застосовувати професійні та правові стандарти в повсякденній медсестринській практиці.

СК 2. Здатність розпізнавати й інтерпретувати ознаки здоров'я і його змін, хвороби чи інвалідності (оцінка/діагноз), обмежень можливості повноцінної життєдіяльності і визначати проблеми пацієнтів при різних захворюваннях та станах.

СК 3. Задоволення потреб пацієнта/клієнта протягом різних періодів усього життя (включаючи процес вмирання) шляхом планування, допомоги і виконання медсестринських втручань, оцінки та корекції індивідуальних планів догляду, створених у співпраці з пацієнтом/клієнтом, особами, що доглядають, членами сім'ї та іншими медичними і соціальними працівниками.

СК 4. Застосування медсестринських навичок (вмінь), медичних засобів, втручань та дій для забезпечення пацієнтові/клієнтові гідного ставлення, приватності/інтимності/, конфіденційності, захисту його прав, фізичних, психологічних та духовних потреб на засадах транскультурального медсестринства, толерантної та неосудної поведінки.

СК 5. Здатність ефективно застосовувати сукупність медсестринських навичок (вмінь), медичних засобів, втручань та дій для забезпечення догляду на основі холістичного (цілісного) підходу, враховуючи задоволення потреб пацієнта у комфорті, харчуванні, особистій гігієні та здатності особи задовольняти свої щоденні потреби.

СК 6. Здатність ефективно застосовувати сукупність медсестринських навичок (вмінь), медичних засобів, втручань та дій при оцінці функціонального стану пацієнтів/клієнтів, підготовці їх до діагностичних досліджень та заборі біологічного матеріалу для лабораторних досліджень.

СК 7. Збереження власного здоров'я фахівця при здійсненні догляду, виконанні маніпуляцій та процедур, при переміщенні і транспортуванні пацієнта/клієнта.

СК 9. Здатність здійснювати організацію, впровадження та контроль медсестринського процесу в паліативній та хоспісній допомозі.

СК 13. Здатність виявляти зв'язок клінічних проявів захворювань з результатами додаткових методів дослідження.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен *знати*:

- нормативно-правові акти, документи МОЗ та МОН України;
- методи спілкування та міжособистісної взаємодії, роботи в команді;
- холістичну модель здоров'я та ознаки здоров'я;
- роль медсестри-бакалавра в системі охорони здоров'я: взаємозалежна – координована робота з медперсоналом; незалежна – самостійність дій у рамках медсестринського процесу, лідерства та менеджменту;
- будову та функції організму людини, його окремих органів та систем;
- основні зовнішні та внутрішні фактори впливу на здоров'я людини;
- роль причин і умов, спадковості і конституції, віку, реактивності та резистентності у виникненні хвороб;
- основні ознаки та механізми розвитку типових патологічних процесів;
- основні методи обстеження та оцінки стану здоров'я людини;
- проблеми та клінічні прояви різних захворювань та патологічних станів пацієнта;
- етико-деонтологічні принципи медсестринства;
- сучасні інноваційні технології та методи пошуку інформації;

вміти:

- запам'ятовувати або відтворювати факти, терміни, методи і процедури, основні поняття, правила на принципах доказового медсестринства;
- застосовувати Стандарт вищої освіти, ідеї та концепції для розв'язання конкретних завдань в галузі знань «Охорона здоров'я» та повсякденній професійній діяльності;
- інтерпретувати причини, механізми розвитку та прояви типових патологічних процесів та найбільш поширених захворювань;
- оцінювати та аналізувати стан індивідуального та громадського здоров'я;
- оцінювати психологічні, когнітивні, функціональні можливості та потреби пацієнта;
- планувати та здійснювати аргументовані дослідження із проблематики діагностики та моніторингу стану здоров'я людини;
- управляти та вибирати альтернативні перспективні шляхи управління здоров'ям;
- застосовувати новітні ефективні методики дослідження у внутрішній медицині та професійній діяльності;
- модифікувати організаційні та координувати професійні дії на основі майстерності з використанням методів, матеріалів, інструкцій та інструментів шляхом поєднання двох або більше навичок для виконання типових та нетипових втручань та завдань;
- аналізувати, робити висновки, прогнозувати перебіг хвороби на підставі клінічних та параклінічних методів досліджень та стандартизованих протоколів під час вимірювання результатів.

Форми та система забезпечення якості сформованих компетентностей та результатів навчання

Програмними результатами навчання, визначеними ОПШ Сестринська справа спеціальністю 223 Медсестринство є:

ПРН 1. Проводити медсестринське суб'єктивне й об'єктивне обстеження різних органів, систем пацієнта та оцінювати отримані дані в умовах закладів охорони здоров'я, вдома, шляхом спілкування з пацієнтами різних вікових груп, їх родичами, хворою дитиною чи її батьками; уміти збирати скарги, анамнез захворювання та життя, алергологічний та епідеміологічний анамнез, оцінювати анамнестичні дані.

ПРН 2. Проводити медсестринську діагностику, виявляти та оцінювати проблеми пацієнта в умовах закладів охорони здоров'я, непередбачуваних обставин та вміти: виявляти дійсні проблеми пацієнта; оцінювати їх першочерговість, установлювати медсестринський діагноз.

ПРН 3. Планувати медсестринські втручання в умовах закладів охорони здоров'я, вдома, непередбачуваних обставин та вміти складати план медсестринських втручань для вирішення дійсних та супутніх проблем пацієнтів різного віку; здійснювати взаємозалежні медсестринські функції.

ПРН 10. Застосовувати широкий спектр клінічних умінь й сучасних інноваційних діагностичних та лікувальних технологій з метою безпечного пацієнтоцентрованого догляду відповідно до клінічних протоколів та правових стандартів медсестринства.

ПРН 14. Вміти підготувати пацієнта, здійснити забір і скерування біологічного матеріалу на лабораторне та інструментальне дослідження.

ПРН 20. Своєчасно та належно вести медсестринську документацію відповідно до чинного законодавства, використовуючи необхідні комп'ютерні технології, здійснювати моніторинг та аналіз документації.

Міжпредметні зв'язки (пререквізити):

- ретроспективні: анатомія людини та фізіологія людини, психологія, патологічна анатомія та фізіологія, сестринська справа, медсестринство у внутрішній медицині, неврологія, психічне здоров'я;

- перспективні: клінічне медсестринство у внутрішній медицині, клінічне медсестринство в педіатрії, клінічне медсестринство в хірургії, клінічне медсестринство в професійній патології, менеджмент та лідерство у медсестринстві, основи охорони праці в галузі.

8. Короткий зміст програми навчальної дисципліни

Модуль I. Обстеження та оцінка стану здоров'я людини

Змістовий модуль 1. Діагностика та моніторинг здоров'я людини

Стан здоров'я з точки зору теорії адаптації, медсестринської етики та деонтології. Участь медсестри бакалавра в обстеженні та оцінці стану здоров'я людини. Основи функціональної діагностики пацієнта. Електрокардіографія як метод дослідження електричної активності серця. Методи дослідження механічної активності серця та судинної системи. Функціональні проби при дослідженні серцево-судинної та респіраторної систем. Діагностичне значення основних променевих, ендоскопічних та зондових методів дослідження. Участь медсестри бакалавра в обстеженні та оцінці функціонального стану нервової системи та опорно-рухового апарату. Діагностика здоров'я населення як метод профілактичного напрямку охорони здоров'я України.

Змістовий модуль 2. Оцінка стану здоров'я пацієнта при патології внутрішніх органів

Участь медичної сестри-бакалавра в обстеженні та оцінюванні стану дихальної системи. Участь медичної сестри-бакалавра в обстеженні та оцінюванні стану серцево-судинної системи. Участь медичної сестри-бакалавра в обстеженні та оцінюванні стану травної системи. Участь медичної сестри-бакалавра в обстеженні та оцінюванні стану нирок та сечовидільної системи. Участь медичної сестри-бакалавра в обстеженні та оцінюванні стану ендокринної системи. Участь медичної сестри-бакалавра в обстеженні та оцінюванні стану крові та кровотворних органів. Участь медичної сестри-бакалавра в обстеженні та оцінюванні стану опорно-рухового апарату та уражень сполучної тканини. Участь медичної сестри-бакалавра в обстеженні та оцінюванні стану нервової системи. Участь медичної сестри бакалавра та особливості обстеження пацієнтів похилого віку.

9. Календарно-тематичне планування

9.1. Теми лекційних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	Домашнє завдання	Дата
Модуль I. Обстеження та оцінка стану здоров'я людини				
Змістовий модуль 1. Діагностика та моніторинг стану здоров'я людини				
1.	Стан здоров'я з точки зору теорії адаптації, медсестринської етики та деонтології	2	Конспект лекцій Антропова Т.О. Обстеження та визначення стану здоров'я: Підручник / Т.О. Антропова, А.А.Пісарев, О.І. Колісниченко. – К.: Медицина, 2006. – с.13-28	Згідно з розкладом занять
2	Участь медсестри бакалавра в обстеженні та оцінці стану здоров'я людини	2	Конспект лекцій Антропова Т.О. Обстеження та визначення стану здоров'я: Підручник / Т.О. Антропова, А.А.Пісарев, О.І. Колісниченко. – К.: Медицина, 2006. – с.29-43	Згідно з розкладом занять
3	Основи функціональної діагностики пацієнта. Електрокардіографія як метод дослідження електричної активності серця	2	Конспект лекцій Антропова Т.О. Обстеження та визначення стану здоров'я: Підручник / Т.О. Антропова, А.А.Пісарев, О.І. Колісниченко. – К.: Медицина, 2006. – с.47, 66-75	Згідно з розкладом занять
4	Методи дослідження механічної активності серця та судинної системи	2	Конспект лекцій Антропова Т.О. Обстеження та визначення стану здоров'я: Підручник / Т.О. Антропова, А.А.Пісарев, О.І. Колісниченко. – К.: Медицина, 2006. – с.66-75, 158-164, 180-191	Згідно з розкладом занять
5	Функціональні проби при дослідженні серцево-судинної та респіраторної систем	2	Конспект лекцій Антропова Т.О. Обстеження та визначення стану здоров'я: Підручник / Т.О. Антропова, А.А.Пісарев, О.І. Колісниченко. – К.: Медицина, 2006. – с.47-65	Згідно з розкладом занять
6	Діагностичне значення основних променевих та ендоскопічних методів дослідження	2	Конспект лекцій Антропова Т.О. Обстеження та визначення стану здоров'я: Підручник / Т.О. Антропова, А.А.Пісарев, О.І. Колісниченко. – К.: Медицина, 2006. – с.43-47	Згідно з розкладом занять
7	Участь медсестри бакалавра в обстеженні та оцінці функціонального стану нервової системи та опорно-рухового апарату	2	Конспект лекцій Антропова Т.О. Обстеження та визначення стану здоров'я: Підручник / Т.О. Антропова, А.А.Пісарев, О.І. Колісниченко. – К.: Медицина, 2006. – с.110-135	Згідно з розкладом занять
8	Діагностика здоров'я населення як метод профілактичного напрямку охорони здоров'я України	2	Конспект лекцій Антропова Т.О. Обстеження та визначення стану здоров'я: Підручник / Т.О. Антропова, А.А.Пісарев, О.І. Колісниченко. – К.: Медицина, 2006. – с.29-43	Згідно з розкладом занять
Змістовий модуль 2. Оцінка стану здоров'я пацієнта при патології внутрішніх органів				
9	Участь медичної сестри-бакалавра в обстеженні та оцінюванні стану дихальної системи	2	Конспект лекцій Антропова Т.О. Обстеження та визначення стану здоров'я: Підручник / Т.О. Антропова, А.А.Пісарев, О.І. Колісниченко. – К.: Медицина, 2006. – с.29-50, 51-65, 135-140	Згідно з розкладом занять
10	Участь медичної сестри-бакалавра в обстеженні та оцінюванні стану серцево-судинної системи	2	Конспект лекцій Антропова Т.О. Обстеження та визначення стану здоров'я: Підручник / Т.О. Антропова, А.А.Пісарев, О.І. Колісниченко. – К.: Медицина, 2006. – с.29-50, 66-81, 146-207	Згідно з розкладом занять
11	Участь медичної сестри-бакалавра в обстеженні та оцінюванні стану травної системи	2	Конспект лекцій Антропова Т.О. Обстеження та визначення стану здоров'я: Підручник / Т.О. Антропова, А.А.Пісарев, О.І. Колісниченко. – К.: Медицина, 2006. – с.29-50, 82-110, 208-254	Згідно з розкладом занять

12	Участь медичної сестри-бакалавра в обстеженні та оцінюванні стану нирок та сечовидільної системи	2	Конспект лекцій Антропова Т.О. Обстеження та визначення стану здоров'я: Підручник / Т.О. Антропова, А.А.Пісарев, О.І. Колісниченко. – К.: Медицина, 2006. – с.29-50, 110-121, 254-272	Згідно з розкладом занять
13	Участь медичної сестри-бакалавра в обстеженні та оцінюванні стану ендокринної системи	2	Конспект лекцій Антропова Т.О. Обстеження та визначення стану здоров'я: Підручник / Т.О. Антропова, А.А.Пісарев, О.І. Колісниченко. – К.: Медицина, 2006. – с.29-50, 121-128, 301-307	Згідно з розкладом занять
14	Участь медичної сестри-бакалавра в обстеженні та оцінюванні стану крові та кровотворних органів	2	Конспект лекцій Антропова Т.О. Обстеження та визначення стану здоров'я: Підручник / Т.О. Антропова, А.А.Пісарев, О.І. Колісниченко. – К.: Медицина, 2006. – с.29-50, 283-301	Згідно з розкладом занять
15	Участь медичної сестри-бакалавра в обстеженні та оцінюванні стану опорно-рухового апарату та уражень сполучної тканини	2	Конспект лекцій Антропова Т.О. Обстеження та визначення стану здоров'я: Підручник / Т.О. Антропова, А.А.Пісарев, О.І. Колісниченко. – К.: Медицина, 2006. – с.29-50	Згідно з розкладом занять
16	Участь медичної сестри-бакалавра в обстеженні та оцінюванні стану нервової системи	2	Конспект лекцій Антропова Т.О. Обстеження та визначення стану здоров'я: Підручник / Т.О. Антропова, А.А.Пісарев, О.І. Колісниченко. – К.: Медицина, 2006. – с.29-50, 128-134, 301-307	Згідно з розкладом занять
17	Участь медичної сестри-бакалавра та особливості обстеження пацієнтів похилого віку.	2	Конспект лекцій Антропова Т.О. Обстеження та визначення стану здоров'я: Підручник / Т.О. Антропова, А.А.Пісарев, О.І. Колісниченко. – К.: Медицина, 2006. – с.26-29	Згідно з розкладом занять
Всього		34		

9.2. Теми навчальної практики під керівництвом викладача

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	Домашнє завдання	Дата
Модуль I. Обстеження та оцінка стану здоров'я людини				
Змістовий модуль I.				
1.	Сутність та характеристика моделей «здоров'я» та «хвороби».	4	Конспект лекцій Антропова Т.О. Обстеження та визначення стану здоров'я: Підручник / Т.О. Антропова, А.А.Пісарев, О.І. Колісниченко. – К.: Медицина, 2006. – с.13-28	Згідно з розкладом занять
2	Медсестринський процес при обстеженні пацієнта.	4	Конспект лекцій Антропова Т.О. Обстеження та визначення стану здоров'я: Підручник / Т.О. Антропова, А.А.Пісарев, О.І. Колісниченко. – К.: Медицина, 2006. – с.29-43	Згідно з розкладом занять
3	ЕКГ-діагностика в практиці медсестри-бакалавра	4	Конспект лекцій Антропова Т.О. Обстеження та визначення стану здоров'я: Підручник / Т.О. Антропова, А.А.Пісарев, О.І. Колісниченко. – К.: Медицина, 2006. – с.47, 66-75	Згідно з розкладом занять
4	Діагностика механічної активності серця та судинної системи.	4	Конспект лекцій Антропова Т.О. Обстеження та визначення стану здоров'я: Підручник / Т.О. Антропова, А.А.Пісарев, О.І. Колісниченко. – К.: Медицина, 2006. – с.66-75, 158-164, 180-191	Згідно з розкладом занять
5	Діагностика функціонального стану організму людини за допомогою	4	Конспект лекцій Антропова Т.О. Обстеження та визначення стану здоров'я: Підручник / Т.О. Антропова, А.А.Пісарев, О.І. Колісниченко. – К.:	Згідно з розкладом занять

	функціональних проб.		Медицина, 2006. – с.47-65	
6	Діагностичне значення основних променевих, ендоскопічних та зондових методів дослідження	4	Конспект лекцій Антропова Т.О. Обстеження та визначення стану здоров'я: Підручник / Т.О. Антропова, А.А.Пісарев, О.І. Колісниченко. – К.: Медицина, 2006. – с.43-47	Згідно з розкладом занять
7	Діагностика та моніторинг функціонального стану нервової системи та опорно-рухового апарату	4	Конспект лекцій Антропова Т.О. Обстеження та визначення стану здоров'я: Підручник / Т.О. Антропова, А.А.Пісарев, О.І. Колісниченко. – К.: Медицина, 2006. – с.110-135	Згідно з розкладом занять
8	Діагностика здоров'я населення як метод активного динамічного спостереження та профілактичного напрямку охорони здоров'я України	4	Конспект лекцій Антропова Т.О. Обстеження та визначення стану здоров'я: Підручник / Т.О. Антропова, А.А.Пісарев, О.І. Колісниченко. – К.: Медицина, 2006. – с.29-43	Згідно з розкладом занять
Змістовий модуль 2. Оцінка стану здоров'я пацієнта при патології внутрішніх органів				
9	Участь медичної сестри-бакалавра в обстеженні та оцінюванні стану дихальної системи	4	Конспект лекцій Антропова Т.О. Обстеження та визначення стану здоров'я: Підручник / Т.О. Антропова, А.А.Пісарев, О.І. Колісниченко. – К.: Медицина, 2006. – с.29-50, 51-65, 135-140	Згідно з розкладом занять
10	Участь медичної сестри-бакалавра в обстеженні та оцінюванні стану серцево-судинної системи	4	Конспект лекцій Антропова Т.О. Обстеження та визначення стану здоров'я: Підручник / Т.О. Антропова, А.А.Пісарев, О.І. Колісниченко. – К.: Медицина, 2006. – с.29-50, 66-81, 146-207	Згідно з розкладом занять
11	Участь медичної сестри-бакалавра в обстеженні та оцінюванні стану травної системи	4	Конспект лекцій Антропова Т.О. Обстеження та визначення стану здоров'я: Підручник / Т.О. Антропова, А.А.Пісарев, О.І. Колісниченко. – К.: Медицина, 2006. – с.29-50, 82-110, 208-254	Згідно з розкладом занять
12	Участь медичної сестри-бакалавра в обстеженні та оцінюванні стану нирок та сечовидільної системи	4	Конспект лекцій Антропова Т.О. Обстеження та визначення стану здоров'я: Підручник / Т.О. Антропова, А.А.Пісарев, О.І. Колісниченко. – К.: Медицина, 2006. – с.29-50, 110-121, 254-272	Згідно з розкладом занять
13	Участь медичної сестри-бакалавра в обстеженні та оцінюванні стану ендокринної системи	4	Конспект лекцій Антропова Т.О. Обстеження та визначення стану здоров'я: Підручник / Т.О. Антропова, А.А.Пісарев, О.І. Колісниченко. – К.: Медицина, 2006. – с.29-50, 121-128, 301-307	Згідно з розкладом занять
14	Участь медичної сестри-бакалавра в обстеженні та оцінюванні стану крові	4	Конспект лекцій Антропова Т.О. Обстеження та визначення стану здоров'я: Підручник / Т.О. Антропова, А.А.Пісарев, О.І. Колісниченко. – К.:	Згідно з розкладом занять

	та кровотворних органів		Медицина, 2006. – с.29-50, 283-301	
15	Участь медичної сестри бакалавра в обстеженні та оцінюванні стану опорно-рухового апарату та уражень сполучної тканини	4	Конспект лекцій Антропова Т.О. Обстеження та визначення стану здоров'я: Підручник / Т.О. Антропова, А.А.Пісарев, О.І. Колісниченко. – К.: Медицина, 2006. – с.29-50	Згідно з розкладом занять
16	Участь медичної сестри-бакалавра в обстеженні та оцінюванні стану нервової системи	4	Конспект лекцій Антропова Т.О. Обстеження та визначення стану здоров'я: Підручник / Т.О. Антропова, А.А.Пісарев, О.І. Колісниченко. – К.: Медицина, 2006. – с.29-50, 128-134, 301-307	Згідно з розкладом занять
17	Підсумковий модуль-контроль	2	Конспект лекцій Антропова Т.О. Обстеження та визначення стану здоров'я: Підручник / Т.О. Антропова, А.А.Пісарев, О.І. Колісниченко. – К.: Медицина, 2006. – 352 с.	Згідно з розкладом занять
Всього		66		

9.3. Темы самостійної роботи студентів

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	Домашнє завдання	Дата
1.	Особливості обстеження і діагностики захворювань органів дихання у пацієнтів похилого та старечого віку	2	Опрацювати теоретичний матеріал, підготувати доповідь, презентацію або повідомлення згідно теми самостійної роботи	Згідно з розкладом занять
2	Особливості обстеження і діагностики серцево-судинної патології у пацієнтів похилого та старечого віку	3	Опрацювати теоретичний матеріал, підготувати доповідь, презентацію або повідомлення згідно теми самостійної роботи	Згідно з розкладом занять
3	Особливості обстеження і діагностики захворювань травної системи у пацієнтів похилого та старечого віку	2	Опрацювати теоретичний матеріал, підготувати доповідь, презентацію або повідомлення згідно теми самостійної роботи	Згідно з розкладом занять
4	Особливості обстеження і діагностики захворювань нирок та сечовидільної системи у пацієнтів похилого та старечого віку	2	Опрацювати теоретичний матеріал, підготувати доповідь, презентацію або повідомлення згідно теми самостійної роботи	Згідно з розкладом занять
5	Особливості обстеження і діагностики захворювань ендокринної системи у пацієнтів похилого та старечого віку	2	Опрацювати теоретичний матеріал, підготувати доповідь, презентацію або повідомлення згідно теми самостійної роботи	Згідно з розкладом занять
6	Особливості обстеження і діагностики захворювань крові та органів кровотворення у пацієнтів похилого та старечого віку	2	Опрацювати теоретичний матеріал, підготувати доповідь, презентацію або повідомлення згідно теми самостійної роботи	Згідно з розкладом занять
7	Особливості обстеження і діагностики захворювань опорно-рухового апарату у пацієнтів похилого та старечого віку	2	Опрацювати теоретичний матеріал, підготувати доповідь, презентацію або повідомлення згідно теми самостійної роботи	Згідно з розкладом занять
8	Особливості обстеження і	3	Опрацювати теоретичний	Згідно з

	діагностики захворювань нервової системи у пацієнтів похилого та старечого віку		матеріал, підготувати доповідь, презентацію або повідомлення згідно теми самостійної роботи	розкладом занять
9	Вимоги безпеки при експлуатації медичної діагностичної техніки	2	Опрацювати теоретичний матеріал, підготувати доповідь, презентацію або повідомлення згідно теми самостійної роботи	Згідно з розкладом занять
Всього		20		

9.4. Теми індивідуальних навчально-дослідних завдань (пошукові, дослідницькі й аналітичні роботи)

1. Телемедицина – дистанційна діагностика як компонент якісної високоспеціалізованої медичної допомоги.
2. Участь медичної сестри бакалавра у централізованому моніторингу стану пацієнтів при серцево-судинній патології.
3. Диференційна діагностика гострого долю в ділянці серця.
4. Сучасна диференційна діагностика різних видів аритмій: миготливої аритмії, пароксизмальної тахікардії, екстрасистоли, блокади.
5. Сучасні методи діагностики бронхообструктивного синдрому в практиці медсестри бакалавра.
6. Сучасна диференційна діагностика гідротораксу в практиці медсестри бакалавра.
7. Диференційна діагностика коматозних станів при патології органів травлення в практиці медсестри бакалавра.
8. Диференційна діагностика коматозних станів при патології нирок та органів сечовиділення.
9. Диференційна діагностика коматозних станів при патології ендокринної системи.
10. Диференційна діагностика коматозних станів при патології нервової системи.
11. Диференційна діагностика коматозних станів при патології щитоподібної залози.
12. Диференціальна діагностика коматозних станів при патології ендокринної системи та порушенні вуглеводного обміну.
13. Участь медичної сестри бакалавра в обстеженні та оцінці стану здоров'я пацієнта з анемічним синдромом.
14. Диференціальна діагностика коматозних станів при патології нервової системи.
15. Сучасні підходи до діагностики та моніторингу стану здоров'я пацієнтів з лімфоденопатією.
16. Сучасні методи діагностики мігрені.
17. Диференційна діагностика абдомінального синдрому при терапевтичній патології.
18. Діяльність медичної сестри бакалавра в діагностичному процесі бронхіальної астми.
19. Забезпечення медсестрою бакалавром безпечного лікарняного середовища в лікувально-профілактичних закладах.
20. Організація та реалізація медсестринського обстеження та оцінки стану пацієнта в стаціонарі.
21. Організація та реалізація медсестринського обстеження та оцінки стану пацієнта в домашніх умовах.
22. Організація та реалізація медсестринського обстеження та оцінки стану пацієнта в умовах підготовки до фізичних реабілітаційних процедур.
23. Роль медичної сестри бакалавра у роботі школи «Бронхіальної астми».
24. Діагностика та моніторинг здоров'я пацієнтів похилого та старечого віку при захворюваннях нервової системи.

25. Роль медсестри бакалавра при оцінці толерантності до фізичного навантаження пацієнта.
26. Діагностичне значення електрокардіографічних проб з дозованим фізичним навантаженням.
24. Діагностичне значення дослідження центрального або периферичного кровообігу.
25. Діагностичне значення функціональних проб із фізичним навантаженням та оцінки фізичної працездатності пацієнта.
26. Діагностичне значення гіпоксичних проб з метою оцінки реакції серцево-судинної системи на недостатність кисню.
27. Діагностичне значення функціональних досліджень вентиляції легень.
28. Діагностичне значення артеріо- та коронарографії внутрішніх органів.
29. Діагностичне значення оцінки психологічного та психічного стану пацієнта.
30. Антиейджинг – медицина – шляхи реалізації збільшення тривалості життя в Україні.
31. Експрес-оцінка рівня фізичного здоров'я пацієнтів - профілактичний напрямок охорони здоров'я України.

Індивідуальна робота студентів передбачає:

1. Виступи на навчальній практиці, засіданні науково-студентському гуртку.
2. Участь у наукових конференціях.
3. Створення фільмів, презентацій.
4. Публікація матеріалів в журналах (тези, статті) тощо.

10. Методи контролю

При оцінюванні роботи студента протягом семестру враховується наступне:

- відвідування занять;
- активна та продуктивна участь на навчальній практиці;
- вивчення базової та додаткової літератури;
- своєчасна здача завдань самостійного опрацювання, індивідуальної роботи, змістових та підсумкового модулів.

Методи оцінювання:

Методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда.

Методи письмового контролю: письмовий тестовий контроль, підсумковий модульний тестовий контроль, розв'язування типових та нетипових клінічних завдань (клінічне ситуаційне компетентісне завдання).

Методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз, виступ з доповіддю, виконання презентації за темою, самостійного опрацювання, виконання індивідуального дослідного завдання, відпрацювання та демонстрація практичних навичок.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу на навчальній практиці (опитування за темою, виконання самостійної роботи, відпрацювання практичних навичок, вирішення клінічних ситуаційних задач, тестування).

Підсумковий модульний контроль здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом на навчальній практиці, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;

- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

11. Оцінювання обов'язкової дисципліни «Обстеження та оцінка стану здоров'я людини» є рейтинговим та визначається з урахуванням поточної освітньої діяльності студента (з урахуванням тем самостійної роботи та ІНДР) та результатів підсумкового модульного контролю.

Критерії оцінювання (розподіл балів, які отримують студенти)

Перерахунок *поточної успішності* студентів при вивченні окремої теми модуля 1 з традиційної шкали в бали ECTS:

- оцінка «відмінно» – 7 балів;
- оцінка «добре» – 6 балів;
- оцінка «задовільно» – 5 балів;
- оцінка «незадовільно» – 0 балів.

Критерії оцінювання визначаються за національною шкалою – «5», «4», «3», «2» та шкалою ECTS – A, B, C, D, E, FX, F (Табл.1, Табл.2, Табл.3, Табл. 4).

Таблиця 1.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

<i>Сума балів за всі види освітньої діяльності</i>	<i>Оцінка ECTS</i>	<i>Оцінка за національною шкалою модульного контролю</i>
180 – 200	A	відмінно
165 - 179	B	добре
150 - 164	C	
135 - 149	D	задовільно
120 - 134	E	
70 - 119	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 69	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Таблиця 2.

Уніфіковані критерії оцінювання навчальних досягнень, знань та вмінь студентів (відповідь на навчальній практиці, підсумкового модульного контролю).

5 (відмінно)	A	Виставляється у випадку, коли студент знає зміст заняття та лекційний матеріал у повному обсязі, ілюструючи відповіді різноманітними прикладами; дає вичерпано точні та ясні відповіді без будь-яких навідних питань; викладає матеріал без помилок і неточностей; вільно вирішує задачі та виконує практичні завдання різного ступеню складності.
4,5 (дуже добре).	B	Студент має ґрунтовні знання, вміє застосовувати їх на практиці, але може допустити деякі неточності, окремі помилки в формулюванні відповідей.
4 (добре)	C	Виставляється за умови, коли студент знає зміст заняття та добре його розуміє, відповіді на питання викладає правильно, послідовно та систематизовано, але вони не є вичерпними, хоча на додаткові питання студент відповідає без помилок; вирішує всі задачі і виконує практичні завдання, відчуваючи складнощі лише у найважчих випадках.

3,5 (більш ніж задовільно)	D	Виставляється студентові на основі його знань всього змісту заняття та при задовільному рівні його розуміння. Студент спроможний вирішувати видозмінені (спрощені) завдання за допомогою навідних питань; вирішує задачі та виконує практичні навички, відчуваючи складнощі у простих випадках; не спроможний самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені запитання відповідає правильно.
3 (задовільно)	E	Студент має прогалини в знаннях з теми. Замість чіткого термінологічного визначення пояснює теоретичний матеріал на побутовому рівні.
2 (незадовільно)	FX	Студент має фрагментарні знання з теми. Не володіє термінологією, оскільки понятійний апарат не сформований. Не вміє викласти програмний матеріал.
1 (незадовільно)	F	Студент повністю не знає програмного матеріалу, відмовляється відповідати.

Таблиця 3.

СХЕМА розподілу балів при оцінюванні семестрової успішності в балах ECTS

Модуль 1. Обстеження та оцінка стану здоров'я людини					
<i>Середні значення оцінювання поточного та модуль-контролю</i>					
<i>Структура дисципліни</i>	<i>№ заняття</i>	<i>«відмінно»</i>	<i>«добре»</i>	<i>«задовільно»</i>	<i>«незадовільно»</i>
<i>Змістовий модуль 1</i>	1	7	6	5	0
	2	7	6	5	0
	3	7	6	5	0
	4	7	6	5	0
	5	7	6	5	0
	6	7	6	5	0
	7	7	6	5	0
<i>Всього змістовий модуль 1</i>		49	42	35	0
<i>Змістовий модуль 2</i>	8	7	6	5	0
	9	7	6	5	0
	10	7	6	5	0
	11	7	6	5	0
	12	7	6	5	0
	13	7	6	5	0
	14	7	6	5	0
	15	7	6	5	0
	16	7	6	5	0
<i>Всього змістовий модуль 2</i>		63	54	45	0
<i>Всього поточна успішність</i>		120	96	80	0
<i>НДРС (не більше 12 балів)</i>		8	-	-	0
<i>Модуль-контроль</i>	17	80	65	50	0
МОДУЛЬ 1		200	171	130	0
<i>Межі балів за шкалою ECTS</i>		200-180	179-150	149-120	119 і менше

Таблиця 4.

Критерії оцінювання результатів виконання та захисту індивідуальної роботи студента (в балах ECTS)

<i>№ критерію</i>	<i>Критерій рейтингової оцінки</i>	<i>Мак кількість балів ECTS</i>
1	Відповідність змісту виконаної роботи поставленому завданню та повнота його розкриття	5
2	Відповідність оформлення	2
3	Захист індивідуальної роботи: змістовність та глибина доповіді, повнота та логічність відповідей на запитання під час захисту	5
<i>Максимальна кількість балів</i>		12

Таблиця 5.

Критерії оцінювання самостійної роботи

Показник		Характеристика
Відмінно	A	Запропонована студентом робота викладена в достатньому обсязі, оформлена згідно з вимогами, містить базовий теоретичний і практичний матеріал, нову та нетрадиційну інформацію з даного питання і пропозиції щодо її практичного застосування.
Добре	B	Запропонована студентом робота викладена в обсязі, що вимагається, оформлена згідно з вимогами, містить переважно базовий теоретичний і практичний матеріал, пропонуються фрагменти нової, нетрадиційної інформації
	C	Запропонована студентом робота викладена в необхідному обсязі, оформлена грамотно, включає базовий теоретичний та практичний вихід, але містить певні недоліки у висвітленні питання, яке досліджувалось
Задовільно	D	Робота містить базовий теоретичний та практичний матеріал, але не має практичного виходу. Виклад матеріалу неточний, присутні недоліки у висвітленні теми
	E	Робота містить базовий теоретичний та практичний матеріал, але тема розкрита неповністю. Виклад матеріалу неточний, присутні недоліки у висвітленні теми. Обсяг запропонованої роботи не відповідає вимогам
Незадовільно (бали не зараховуються)	FX	Робота базується на фрагментарних знаннях з курсу. Тема роботи не розкрита
	F	Робота не виконана, або студент відмовляється доповісти.

Поточні оцінки конвертуються у підсумкову як середня сума оцінок навчальної діяльності у бали ECTS відповідно до шкали перерахунку традиційних оцінок (середній бал з точністю до сотих) у рейтингові 120 балів. Максимальну кількість балів, яку може набрати студент за підсумковий модульний контроль, який складається з теоретичної і практичної частин – 80 балів.

Порядок оцінювання навчальних досягнень студентів у балах ECTS і порядок перерахунку традиційних оцінок у рейтингові бали ECTS показані у відповідних таблицях (Табл.5, Табл.6).

Таблиця 6. Універсальна шкала перерахунку традиційних оцінок у рейтингові бали (120 балів + 80) для дисциплін, що закінчуються підсумковим модульним контролем

Оцінка	Бали ECTS	Оцінка	Бали ECTS	Оцінка	Бали ECTS	Оцінка	Бали ECTS
5,00	120	4,04	97	3,08	74	2,12	51
4,96	119	4,00	96	3,04	73	2,08	50
4,92	118	3,96	95	3,00	72	2,04	49
4,87	117	3,92	94	2,96	71	2,00	48
4,83	116	3,87	93	2,92	70	1,96	47
4,79	115	3,83	92	2,87	69	1,92	46
4,75	114	3,79	91	2,83	68	1,87	45
4,71	113	3,75	90	2,79	67	1,83	44
4,67	112	3,71	89	2,75	66	1,79	43
4,62	111	3,67	88	2,71	65	1,75	42
4,58	110	3,62	87	2,67	64	1,71	41
4,54	109	3,58	86	2,62	63	1,67	40
4,50	108	3,54	85	2,58	62	1,62	39
4,46	107	3,50	84	2,54	61	1,58	38
4,42	106	3,46	83	2,50	60	1,54	37
4,37	105	3,42	82	2,46	59	1,50	36
4,33	104	3,37	81	2,42	58	1,46	35
4,29	103	3,33	80	2,37	57	1,42	34
4,25	102	3,29	79	2,33	56	1,37	33
4,21	101	3,25	78	2,29	55	1,33	32
4,17	100	3,21	77	2,25	54	1,29	31
4,12	99	3,17	76	2,21	53	1,25	30
4,08	98	3,12	75	2,17	52	1,21	29

Таблиця 7. Універсальна шкала перерахунку традиційних оцінок у рейтингові бали підсумкового модульного контролю (80 балів)

Оцінка	Бали ECTS	Оцінка	Бали ECTS	Оцінка	Бали ECTS	Оцінка	Бали ECTS
5	80	3,75	60	2,5	40	1,25	20
4,94	79	3,69	59	2,44	39	1,19	19
4,88	78	3,63	58	2,38	38	1,13	18
4,81	77	3,56	57	2,31	37	1,06	17
4,75	76	3,5	56	2,25	36	1	16
4,69	75	3,44	55	2,19	35	0,94	15
4,63	74	3,38	54	2,13	34	0,88	14
4,53	73	3,31	53	2,06	33	0,81	13
4,5	72	3,25	52	2	32	0,75	12
4,44	71	3,19	51	1,94	31	0,69	11
4,38	70	3,13	50	1,88	30	0,63	10

4,31	69	3,06	49	1,82	29	0,56	9
4,25	68	3	48	1,75	28	0,5	8
4,19	67	2,94	47	1,69	27	0,44	7
4,13	66	2,88	46	1,63	26	0,38	6
4,06	65	2,81	45	1,56	25	0,31	5
4	64	2,75	44	1,5	24	0,25	4
3,94	63	2,69	43	1,44	23	0,19	3
3,88	62	2,63	42	1,38	22	0,13	2
3,81	61	2,56	41	1,31	21	0,06	1

Загальна оцінка за підсумковий модульний контроль складається із двох (тестового контролю – 50 балів та практичних завдань – 30 балів), а саме 71-80 балів – «5»; 60-70 балів – «4»; 46-59 балів – «3», 45 і нижче балів – «2».

При тестовому контролі **мінімальна** кількість балів – 32 бали.

При контролі практичного завдання **мінімальна** кількість балів – 14.

Сумарна **мінімальна** кількість балів за підсумковий модульний контроль – 46 балів (задовільно)

Отримана на основі національних оцінок рейтингова оцінка в балах **ECTS** (120 + 80) переводиться у європейські оцінки **ECTS** (A, B, C, D, FX, F) (**Табл. 1**).

12. Навчально-методичне забезпечення навчальної дисципліни

1. Робоча навчальна програма

Підручники, посібники (у т. ч. електронний варіант, www.MOODLE)

План конспект лекції (у т. ч. електронний варіант, www.MOODLE)

2. Методичні вказівки до навчальної практики під керівництвом викладача

Методичні рекомендації СПРС (у т. ч. електронний варіант, www.MOODLE)

3. Навчально-методичне забезпечення:

- Кейси тестових завдань (у т. ч. електронний варіант, www.MOODLE) для поточного і підсумкового оцінювання знань

- Електронний банк тестових завдань КРОК Б (www.MOODLE, у т. ч. книжний варіант у кожного студента)

- Кейси клінічних ситуаційних завдань та проблемних ситуацій для поточного і підсумкового оцінювання знань (у т. ч. електронний варіант) та приклади розв'язування типових задач

- Клінічні ситуаційні та тестові завдання (типіві та нетипові) для модульного контролю

- Кейси алгоритмів практичних дій з виконання практичних навичок згідно протоколів практичної діяльності медсестри (у т. ч. електронний варіант, www.MOODLE)

- Індивідуальні завдання (у т. ч. електронний варіант, www.MOODLE)

- Робочі зошити

- Опорні конспекти лекцій

- Комп'ютерні презентації, мультимедійні лекції (у т. ч. електронний варіант, www.MOODLE)

- Ілюстративні матеріали

- Навчальні таблиці, схеми

- Методичні рекомендації «Медсестринська історія хвороби»

- Каталоги ресурсів

13. Перелік питань до підсумкового модуль-контролю

1. Дайте визначення поняттям «здоров'я», «перед хвороба», «хвороба», «норма».
2. Охарактеризуйте типи адаптаційних реакцій.
3. Дайте характеристику фізіологічних, психологічних показників стресу. Медсестринська допомога в разі стресу.
4. Охарактеризуйте теорію Сельє. Значення стресу у формуванні патологічного процесу.
5. Поясніть поняття «гомеостазу». Участь залоз внутрішньої секреції в підтримці гомеостазу.
6. Поясніть поняття «деонтологія». Особливості роботи медсестри з особами похилого віку. Психоемоційна реабілітація пацієнта.
7. Вкажіть основні зміни в роботі серцево-судинної системи в залежності від віку пацієнта. Нормальні показники артеріального тиску для пацієнтів різних вікових груп.
8. Дайте характеристику методиці розпитування і збирання анамнезу у пацієнтів. Назвіть спадкові захворювання.
9. Вкажіть методи визначення функціонального стану дихальної системи.
10. Охарактеризуйте основні методики функціональної діагностики роботи серця.
11. Обґрунтуйте значення огляду пацієнтів. Види огляду. Методика проведення огляду.
12. Дайте характеристику перкусії: значення, види перкусії, звуки, що виникають під час перкусії.
13. Обґрунтуйте значення аускультатії: види, загальні правила аускультатії.
14. Дайте визначення поняття «алергія»: основні прояви алергії. Медикаментозна алергія: визначення, основні лікарські засоби, що викликають медикаментозну алергію.
15. Вкажіть основні скарги пацієнтів при захворюваннях дихальної системи. Особливості збирання анамнезу у пацієнтів з патологією дихальної системи.
16. Вкажіть мету та показання рентгенологічного методу дослідження органів черевної порожнини: підготовка пацієнта до дослідження органів черевної порожнини та малого тазу.
17. Вкажіть мету та показання до застосування бронхографії для діагностики захворювань органів дихання.
18. Обґрунтуйте значення, показання та протипоказання до обстеження молочної залози.
19. Поясніть діагностичне значення ортостатичної та кліностатичної проби та поясніть методику їх проведення.
20. Дайте характеристику Гарвадському степ-тесту та поясніть методику проведення та діагностичну цінність.
21. Поясніть діагностичну цінність методу тредміл-тесту для оцінки фізичної працездатності.
22. Обґрунтуйте застосування методу спіроергометрії з метою оцінки фізичної працездатності.
23. Поясніть зміст та методи оцінки індексу Руф'є. Правила проведення.
24. Поясніть діагностичну цінність проби Мартіне-Кушелевського та Летунова для оцінки фізичної працездатності людини.
25. Поясніть діагностичну цінність визначення типів реакцій серцево-судинної системи за даними проб з фізичним навантаженням.
26. Обґрунтуйте діагностичне значення гіпоксичних проб та поясніть правила їх проведення.
27. Обґрунтуйте доцільність та клінічне значення коронарографії при ішемічній

- хворобі серця.
28. Обґрунтуйте значення, показання та протипоказання до цереброангіографії.
 29. Вкажіть діагностичне значення, показання та протипоказання до шлункового зондування.
 30. Вкажіть діагностичне значення, показання та протипоказання до дуоденального зондування.
 31. Вкажіть мету та показання ультразвуковому методу дослідження органів черевної порожнини: підготовка пацієнта до УЗД органів черевної порожнини.
 32. Вкажіть основні скарги пацієнта при захворюваннях кровотворної системи. Зміни шкіри і слизових оболонок у гематологічних пацієнтів.
 33. Вкажіть основні скарги пацієнта при захворюваннях ендокринної системи. Особливості огляду пацієнта з ендокринною патологією.
 34. Вкажіть основні типи змін свідомості пацієнта: ясний, ступор, сопор, кома. Ступені порушення за шкалою Глазго. Дайте характеристику. Види ком.
 35. Обґрунтуйте значення лабораторних методів дослідження: класифікація, показання. Охарактеризуйте показники, що визначаються у загально-клінічному аналізі периферичної крові.
 36. Вкажіть основні методи дослідження механічної активності серця.
 37. Охарактеризуйте тони серця та їх компоненти в нормі та патології, функціональні й органічні шуми серця.
 38. Дайте визначення поняттю «аускультация серця». Вкажіть загальні та спеціальні вимоги до проведення аускультатії.
 39. Вкажіть мету електрокардіографічного методу діагностики: підготовка пацієнта, розташування електродів. Характеристика зубців нормальної ЕКГ.
 40. Охарактеризуйте метод фонокардіографії.
 41. Вкажіть діагностичне значення, показання та протипоказання до фонокардіографії та Ехо-кардіографії.
 42. Охарактеризуйте метод сфігмографії, показання та протипоказання до дослідження.
 43. Поясніть діагностичне значення аналізу флебограми, показання та протипоказання до флебографії.
 44. Дайте характеристику реографічному методу дослідження судин внутрішніх органів і головного мозку.
 45. Дайте характеристику методу антропометрії.
 46. Дайте характеристику методу термометрії. Підготовка пацієнта та правила термометрії. Види температурних кривих.
 47. Вкажіть основні скарги пацієнта при захворюваннях органів травлення. Огляд порожнини рота і ділянки живота.
 48. Охарактеризуйте спірометричний і спірографічний методи дослідження дихальної системи: мета, показання, підготовка пацієнта.
 49. Обґрунтуйте мету, показання та протипоказання до ендоскопічних методів дослідження. Види. Підготовка пацієнта.
 50. Вкажіть основні скарги пацієнта при патології центральної нервової системи.
 51. Дайте характеристику порушенням станів свідомості пацієнта, їх типи за кількісними та якісними ознаками.
 52. Вкажіть основні скарги пацієнта із захворюваннями нирок і сечових шляхів. Показники загально клінічного аналізу.
 53. Охарактеризуйте метод радіоізотопної діагностики: мета, показання, переваги.
 54. Вкажіть основні скарги пацієнта при захворюваннях серцево-судинної системи. Особливості збирання анамнезу.

55. Дайте визначення та вкажіть основні завдання медичної реабілітації. Поясніть поняття «ятрогенія».
56. Проаналізуйте психологічні адаптивні форми поведінки в разі дії стресора.
57. Охарактеризуйте набряковий синдром: визначення, клінічні ознаки, диференційна діагностика набряків, методи дослідження.
58. Поясніть поняття гостра дихальна недостатність: визначення, клінічні ознаки, методи діагностики.
59. Охарактеризуйте синдром ураження міокарда: визначення, етіологія, клінічні ознаки, методи діагностики, зміни на ЕКГ.
60. Охарактеризуйте синдром порушеного всмоктування: визначення, етіологія, клінічні ознаки, методи діагностики.
61. Дайте визначення стенокардії: етіологічні чинники, механізм виникнення, класифікація, клінічні ознаки, диференційна діагностика больового синдрому при стенокардії і інфаркті міокарду.
62. Охарактеризуйте синдром ущільнення легеневої тканини: визначення, етіологія, клінічні ознаки, методи діагностики, диференційна діагностика.
63. Охарактеризуйте синдром гострої недостатності кровообігу: визначення, класифікація, клінічні ознаки, методи діагностики.
64. Охарактеризуйте синдром шлункової диспепсії: визначення, етіологія, класифікація диспепсій, клінічні ознаки, методи діагностики.
65. Охарактеризуйте синдром подразнення товстої кишки: визначення, етіологія, клінічні ознаки, методи діагностики.
66. Охарактеризуйте синдром зовнішньо секреторної недостатності підшлункової залози: визначення, етіологія, клінічні ознаки, методи діагностики.
67. Охарактеризуйте синдром непрохідності кишок: визначення, етіологія, класифікація, клінічні ознаки, методи діагностики.
68. Охарактеризуйте гіпертензивний синдром: визначення, етіологія, клінічні ознаки, ускладнення, методи діагностики.
69. Вкажіть основні причини розвитку залізодефіцитної анемії: загальні клінічні прояви, діагностика, основні лабораторні ознаки.
70. Вкажіть основні причини розвитку гемолітичної анемії: загальні клінічні прояви, діагностика, основні лабораторні ознаки.
71. Охарактеризуйте синдром лімфоїдної проліферації: причини виникнення, клінічні ознаки лімфаденопатії, діагностика.
72. Дайте визначення синдрому жовтяниці: види, причини виникнення, діагностика, диференційна діагностика жовтяниць.
73. Охарактеризуйте синдром дегідратації: причини розвитку, ступені зневоднення, діагностика.
74. Вкажіть основні причини розвитку гострої лівошлуночкової серцевої недостатності: клінічні ознаки, діагностика.
75. Вкажіть основні причини розвитку гострої правошлуночкової серцевої недостатності: клінічні ознаки, діагностика.
76. Проведіть диференційну діагностику серцевої та бронхіальної астми.
77. Проведіть диференційну діагностику критерії
78. Охарактеризуйте больовий синдром у лівій половині грудної клітки: причини розвитку, основні захворювання, діагностика, диференційна діагностика.
79. Охарактеризуйте синдром бронхіальної обструкції: причини виникнення, пальпаторні, перкуторні, аускультативні ознаки, додаткові методи дослідження.
80. Охарактеризуйте нефротичний синдром: причини розвитку, клінічні прояви,

- діагностика.
81. Охарактеризуйте набряковий синдром: ознаки, клінічні форми набряків, причини виникнення, особливості обстеження пацієнтів з набряковим синдромом.
 82. Охарактеризуйте больовий синдром у разі ураження шлунка: причини виникнення, диференційна діагностика болю в надчеревній ділянці.
 83. Охарактеризуйте синдром порушення серцевого ритму: етіологія, класифікація, загальні клінічні прояви діагностика, зміни на ЄКГ.
 84. Охарактеризуйте синдром хронічної недостатності кровообігу: етіологія, класифікація, клінічні прояви, діагностика.
 85. Охарактеризуйте патологічний стан печінкової недостатності: етіологія, класифікація, клінічний перебіг, діагностика.
 86. Охарактеризуйте синдром біліарної дискинезії: визначення, класифікація, клінічний перебіг, діагностика.
 87. Охарактеризуйте менінгеальний синдром: визначення, клінічні ознаки, діагностика.
 88. Охарактеризуйте синдром гіпертиреозу: визначення, клінічні прояви, методи діагностики.
 89. Дайте характеристику синдрому гіпотиреозу: визначення, клінічні прояви, методи діагностики.
 90. Вкажіть шляхи діагностики здоров'я населення як методу активного динамічного спостереження та профілактичного напрямку охорони здоров'я України.
 91. Дайте характеристику кількісної оцінки суглобового синдрому.
 92. Охарактеризуйте методику вимірювання амплітуди рухів та її нормальні величини у суглобах верхньої кінцівки.
 93. Дайте визначення та характеристики основних показників «суспільного здоров'я».
 94. Вкажіть основні напрями антиейджинг-медицини та поясніть мету та завдання.
 95. Обґрунтуйте діагностичне значення експрес-оцінки рівня фізичного здоров'я пацієнтів.

14. Перелік практичних навичок

Медсестринське суб'єктивне та об'єктивне обстеження в умовах ЗОЗ та вдома шляхом спілкування з пацієнтами різних вікових груп чи їхніми родичами, хворою дитиною та її батьками, та проведення об'єктивного обстеження уміти:

1. Оцінювати загальний стан пацієнта різних вікових періодів.
2. Проводити загальне оцінювання поведінки.
3. Оцінювати положення тіла (активне, пасивне, вимушене), вираз обличчя.
4. Оцінювати стан свідомості.
5. Проводити огляд:
 - шкіри, підшкірної основи, оцінювати висипку;
 - периферійних лімфатичних вузлів;
 - голови та обличчя;
 - зіва та мигдаликів;
 - носа;
 - вух;
 - волосся (в тому числі на педикульоз);
 - губ, ротової порожнини, язика;
 - зубів (молочних та постійних), визначати відповідність схемі прорізування зубів;
 - шиї, щитоподібної залози;

- нігтів.

6.Проводити пальпацію:

- шкіри, підшкірної основи;
- периферійних лімфатичних вузлів;
- шиї, щитоподібної залози;
- ураженої ділянки – кінцівок, живота.

7. За допомогою медичного обладнання проводити антропометричні виміри.

8. Оцінювати фізичний розвиток людини за допомогою стандартних таблиць, графіків фізичного розвитку, індексу маси тіла (ІМТ).

9. Визначати стан живлення.

10. Вимірювати температуру тіла та здійснювати реєстрацію в температурному листку.

11. Користуючись схемою і методикою обстеження пацієнта, за допомогою медичного обладнання, спираючись на знання анатоμο-фізіологічних особливостей дихальної системи у пацієнтів різних вікових груп, вміти проводити:

- оцінювання характеру кашлю;
- оцінювання мокротиння;
- огляд грудної клітки;
- підрахунок частоти дихання, реєстрацію даних у температурному листку;
- пальпацію грудної клітки;
- спірометрію (визначення ЖЄЛ) ;
- перкусію, аускультацию грудної клітки;
- визначення окружності грудної клітки під час вдиху та видиху.

12. Користуючись схемою і методикою обстеження пацієнта, спираючись на знання анатоμο-фізіологічних особливостей системи кровообігу у пацієнтів різних вікових груп, вміти:

- визначати серцевий поштовх;
- проводити перкусію та аускультацию серця;
- визначати частоту серцевих скорочень;
- визначати властивості пульсу та реєструвати його в температурному листку;
- вимірювати артеріальний тиск на руках та ногах, оцінювати його результати та реєструвати його в температурному листку.

13. Користуючись схемою і методикою обстеження пацієнта за допомогою медичного обладнання, спираючись на знання анатоμο-фізіологічних особливостей опорно-рухового апарату, в пацієнтів різних вікових груп, вміти проводити:

- огляд та пальпацію м'язів, хребта, кінцівок та суглобів;
- вимірювання об'єму рухів у суглобах.

14. Користуючись схемою і методикою обстеження пацієнта, за допомогою медичного обладнання, спираючись на знання анатоμο-фізіологічних особливостей органів травлення, вміти проводити та оцінювати у пацієнтів різних вікових груп:

- оцінювання блювотних мас;
- оцінювання випорожнень;
- огляд живота;
- поверхневу пальпацію живота;
- перкусію живота (визначення метеоризму та асцити);
- аускультацию живота;
- перевірку симптому Щоткіна-Блумберга.

15. Користуючись схемою і методикою обстеження пацієнта, спираючись на знання анатоμο-фізіологічних особливостей сечовидільної системи у пацієнтів різних вікових груп, вміти проводити:

- огляд зовнішніх сечових і статевих органів;
- перевірку симптому Пастернацького;

- оцінювання сечі та сечовипускання;
- визначення добового діурезу;
- визначення водного балансу.

16. Користуючись схемою і методикою обстеження пацієнта, за допомогою медичного інструментарію, спираючись на знання анатомо-фізіологічних особливостей нервової системи у пацієнтів різних вікових груп, уміти:

- оцінювати нервово-психічний розвиток;
- перевіряти набуті уміння і навички;
- оцінювати моторику;
- оцінювати сенсорні реакції;
- оцінювати статику;
- оцінювати мову;
- оцінювати емоції та соціальну поведінку.

17. Користуючись схемою і методикою обстеження пацієнта, спираючись на знання анатомо-фізіологічних особливостей органу зору у пацієнтів різних вікових груп, уміти:

- визначати гостроту зору;
- визначати поле зору;
- визначати сприймання кольорів
- досліджувати бінокулярний зір;
- визначати кут косоокості;
- проводити пальпацію ока.

18. Користуючись схемою й методикою обстеження пацієнта, за допомогою медичного інструментарію, спираючись на знання анатомо-фізіологічних особливостей вуха, горла, носа у пацієнтів різних вікових груп, уміти проводити:

- огляд та пальпацію ділянки зовнішнього вуха та козлика;
- дослідження слуху шепітною та розмовною мовами.

19. Підготовка пацієнта до інструментальних обстежень, забір і скерування біологічного матеріалу для лабораторних досліджень, в умовах ЗОЗ та в домашніх умовах з метою проведення лабораторних досліджень за допомогою лабораторного обладнання вміти:

- готувати пацієнта до різних видів лабораторних досліджень
- проводити забір крові на біохімічні та серологічні дослідження
- визначати рівень глюкози в крові за допомогою тест-смужок, глюкометра
- проводити забір та посів крові для бактеріологічного дослідження
- брати мазки та змиви з носоглотки на вірусологічне дослідження
- брати мазки з мигдаликів, зіву і носа для бактеріологічного дослідження, зокрема,

на збудник дифтерії

- брати мазки з носоглотки у випадку підозріння на менінгококову інфекцію
- проводити забір харкотиння для лабораторного дослідження
- проводити забір блювотних мас і промивних вод шлунка для лабораторного

дослідження

- проводити забір калу для копрологічного дослідження та виявлення яєць і личинок

гельмінтів

- проводити забір калу на бактеріологічне дослідження
- проводити забір калу для дослідження на приховану кров
- проводити забір шлункового та дуоденального вмісту
- проводити забір сечі для загального аналізу
- проводити забір сечі для дослідження за методом Нечипоренка
- проводити забір сечі для дослідження за Зимницьким
- проводити забір сечі для біохімічних досліджень
- проводити забір сечі на фенілкетонурию
- проводити забір сечі на глюкозу

- проводити забір сечі для бактеріологічного дослідження
- проводити забір біологічного матеріалу від пацієнтів з підозрою на особливо небезпечні інфекції

- проводити спірометрію та біоімпедансометрію
- оцінювати результати основних показників крові, сечі, мокротиння, калу тощо.

20. Підготовка пацієнта до інструментальних обстежень умовах ЗОЗ та в домашніх умовах:

- рентгенологічного дослідження різних органів і систем;
- проводити проби на чутливість до контрастної речовини;
- бронхоскопії;
- езофагогастродуоденоскопії;
- цистоскопії;
- ультразвукового дослідження органів черевної порожнини та малого таза;
- радіоізотопного дослідження;
- плевральної, стернальної, люмбальної, абдомінальної пункцій та пункцій суглобів, спостерігати за пацієнтом після процедури;
- проводити електрокардіографію;
- виписувати скерування на лабораторні дослідження та інструментальні обстеження;
- доставляти біологічний матеріал в лабораторію;
- відбирати проби продуктів для скерування на лабораторні дослідження (у разі розслідування випадків харчових отруєнь та інших невідкладних випадків).

15. Перелік інформаційних джерел

Перелік літератури

1. Антропова Т.О. Обстеження та визначення стану здоров'я. - Київ «Медицина», 2006. – 234 с.
2. Затурофф М. Симптоми внутрішніх болезней: Цветной атлас. Пер. С англ. – М.: Практика, 1997. – 439 с.
3. Медсестринство у внутрішній медицині: підручник / О.С. Стасишин, Н.Я. Іванів, Г.П. Ткачук та ін. – К.: ВСВ «Медицина», 2010. – 536 с.
4. Медсестринство у внутрішній медицині: навч. посіб. / М.Б.Шегедин, І.Ф. Шкляр, Л.М., Подносова Л.П., Дацко О.Т., О.Т.Шавала. – К.: Медицина», 2009. – 176 с.
5. Москаленко В.Ф. Пропедевтика внутрішніх хвороб. – К. Книга плюс, 2007. – 450 с.
6. Основи медичних знань та методи лікування за Девідсоном. / За ред. К.Р.Едварда, І.А.Д.Бавчера. – Т.1, Т.2. - Київ: «Кобза». – 1994. – 288 с.
7. Панчишин М.В. «Азбука електрокардіографії». – Львов. – 1996. – 15с.
8. Пропедевтика внутрішніх хвороб з доглядом за терапевтичними хворими / За заг. ред. д.м.н., проф.А.В.Єпішина. – Тернопіль Укрмедкнига, 2003. – 467 С.
9. Пропедевтика внутрішніх хвороб / За ред. Ю.І.Децика. – Київ.: «Здоров'я»,- 1998. – 546 с.
10. Сімейна медицина: у 3 книгах. — Книга 2. Симптоми і синдроми в клініці внутрішніх хвороб: підручник (ВНЗ IV р. а.) / Л.С. Бабінець, О.М. Барна, С.В. Білецький та ін.; за ред. О.М. Гиріної, Л.М. Пасієшвілі. – Медицина, 2016. – 456 с.
11. Середюк Н.М., Вакалюк І.П. Внутрішня медицина. Терапія: підручник. – К.: Медицина, 2010. – 66 с.
12. Харди И. Врач, сестра, больной. Психология работы с больным. – Будапешт, 1981. – 134 с.
13. Яворський О.Г. Основи внутрішньої медицини. - К «Здоров'я», 2000. – 456 с.
14. Методологія науково-дослідної роботи: навч. посібник /О.Б. Кривонос, О.М. Демченко – К.; ВСВ «Медицина», 2011. – 160 с.

15. Основи медсестринства: підручник (ВНЗ I—III р. а.) / В.М. Лісовий, Л.П. Ольховська, В.А. Капустник. — 3-є вид., переробл. і допов. — Медицина, 201. — 912 с.
16. Основи наукових досліджень: навчальний посібник /Ф.Д. Швець – Рівне, 2013 – 207 с.
17. Пасечко Н.В. Основи сестринської справи. Підручник / Н.В. Пасечко, М.О.Лемке, П.Є Мазур. – Тернопіль : Укрмедкнига, 2016. – 544 с.
- 18.Лойко В.В. Філософія, суть та зміст сестринської справи. – Полтава; 1999. – ст.1-43

Електронні ресурси:

1. Мультимедійне забезпечення лекцій та семінарських занять.
2. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII (ст. 16). [Електронний ресурс] – режим доступу http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T141556.html.
- 3.Наказ МОН України від 05.12.18р. № 1344. «Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 223 «Медсестринство» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти». [Електронний ресурс] – режим доступу <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/223-medsestrinstvo-bakalavr.pdf>.
4. Наказ МОЗ України від 01.06.2013 р. «Про затвердження протоколів медичної сестри (фельдшера, акушерки) з догляду за пацієнтом та виконання основних медичних процедур та маніпуляцій». [Електронний ресурс] – режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0460282-13>.
5. Реєстр медико-технологічних документів. [Електронний ресурс] – режим доступу <https://dec.gov.ua/mtd/home/>
6. Галузеві стандарти та клінічні настанови. [Електронний ресурс] – режим доступу https://dec.gov.ua/cat_mtd/galuzevi-standarti-ta-klinichni-nastanovi/
7. Пропедевтика внутрішніх хвороб з доглядом за терапевтичними хворими / За заг. ред. д.м.н., проф. А.В.Єпішина. – ТернопільУкрмедкнига, - 2003. – 467 С. [Електронний ресурс] – режим доступу http://kingmed.info/knigi/Vnutrennie_bolezni/book_67/Propedevtika_vnytrishnih_hvorob_z_dogladom_za_terapevtichnimi_hvorimi-Epishin_AV-2001-djvu.
8. Внутрішня медицина – Навчальні матеріали онлайн. [Електронний ресурс] – режим доступу https://pidruchniki.com/77840/meditsina/vnutrishnya_meditsina.
9. Функціональна діагностика у фізичному вихованні і спорті. Навчальний посібник / Маліков М.В., Богдановська Н.В., Сватъев А.В. Запорізький національний університет – Навчальні матеріали онлайн. [Електронний ресурс] – режим доступу <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/07/Malikov-M.-V.-ta-inshi-Funktsionalna-diagnostika-u-FV-i-sporti.pdf>
10. Пропедевтика внутрішньої медицини. Навчально-методичний посібник до практичних занять та самостійної роботи студентів з внутрішньої медицини. Запорізький державний медичний університет, кафедра загальної практики-сімейної медицини та внутрішніх хвороб – Навчальні матеріали онлайн. [Електронний ресурс] – режим доступу http://dspace.zsmu.edu.ua/bitstream/123456789/1060/1/15Pos_Prop_VN_2kurs_stom.pdf
11. Основи діагностики, лікування, та профілактики основних хвороб органів дихання. Навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів III – IV рівнів акредитації, Запорізький державний медичний університет, кафедра внутрішніх хвороб №1 – Навчальні матеріали онлайн. [Електронний ресурс] – режим доступу http://dspace.zsmu.edu.ua/bitstream/123456789/2227/3/16Osnovy%20diahn_lik_prof_osn_khvorob%20orhaniv%20dykhannia.pdf
12. Електрокардіографія. Функціональні ЕКГ проби. Добове моніторування артеріального тиску. Холтеровське моніторування ЕКГ. Аналіз варіабельності серцевого ритму (BCP). Функціональна діагностика в пульмонології. Навчально-методичний посібник з функціональної діагностики для студентів вищих навчальних закладів III – IV

рівнів акредитації, Запорізький державний медичний університет, кафедра внутрішніх хвороб №2 – Навчальні матеріали онлайн. [Електронний ресурс] – режим доступу http://dspace.zsmu.edu.ua/bitstream/123456789/1318/1/15Funktional_diagn_ukr_1.pdf

13. Методи променевої діагностики. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів III – IV рівнів акредитації, Запорізький державний медичний університет, кафедра урології, променевої діагностики і терапії – Навчальні матеріали онлайн. [Електронний ресурс] – режим доступу <http://dspace.zsmu.edu.ua/handle/123456789/8023>